

Jaroslav Čechura

KAREL IV.

NA DVOJÍM TRŮNĚ

*Nástupcům, kteří budou sedět
na mém dvojím trůně, chci dát poznat
dvojí život tohoto světa, aby z něho vyvolili lepší.*

(Karel IV. v úvodu Vlastního životopisu)

Úvodem

„I byl na Novém trhu Většího města pražského postaven jakoby nesmírně veliký dům, uvnitř i vně honosně ozdobený různými vzácnými a hedvábnými sukny, protkávanými zlatem, v němž pan král a královna v královské výstroji slavili s knížaty a všemi příchozími svou korunovační hostinu, a u stolu byli jeden každý hojně a štědře obslouženi. I nastala radost a veliké veselí všech, kteří blahopřáli tak slavnému panovníkovi. Potom líbezně zněl zvuk trubek a různých hudebních nástrojů, nato se konala různá cvičení, přinášející potěšení lidské mysli, a tak plynul celý den ve veliké radosti. Pan král potom štědře udělil mnoho nádherných darů jak cizincům, tak domácím, kteří byli přítomni uvedené slavnosti.“

Korunovační slavnost, kterou zachytil kronikář František Pražský, se odehrála na Havelském tržišti Starého Města pražského dne 2. září roku 1347. Jejimi hlavními

postavami byli jedenatřicetiletý Karel IV., tehdy již římský král, a jeho první manželka, stejně „stará“ Blanka z Valois. Ze tří lucemburských korunovačních aktů, které ozářily všední dny hlavního města Českého království ve 14. století, byla právě tato slavnost opravdu nejskvělejší a nejnádhernější.

Karlovu otci, Janu Lucemburskému, musel stačit refektář kláštera sv. Jakuba na Starém Městě, o korunovaci Karlova nejstaršího syna Václava IV. českým králem toho víme pramálo. Nedivme se, vždyť byl korunován v roce 1363 jako dvouletý hošík!

Připomeňme hned na tomto místě, že Karlem IV. tolikrát proklamovaná příbuznost s vyhaslým českým královským rodem Přemyslovců se nepochybně odrážela i ve způsobu inscenování korunovačních slavností. Vždyť legendární „král železný a zlatý“ – Přemysl Otakar II. – již v roce 1261 konal podobné korunovační slavnosti na dnešní Letenské pláni „ve staveních k tomu slavnostně připravených“. Vědomá inspirace a idea pokračování v přemyslovských tradicích či obřadech je i u této reprezentativní příležitosti velmi pěkně patrná.

Při vyslovení jména Karel IV. se téměř každému vybaví mnohé činy a zásluhy, o kterých ve spojení s osobností tohoto římského krále a císaře stejně jako českého krále slyšíme vlastně již od školních lavic. Na tom přirozeně není naprosto nic špatného, naopak! V našem povědomí je tento muž zapsán jako slavná, významná či jedinečná osobnost, kterou náš stát ve svých tisíciletých

dějinách mezinárodně proslul, osobnost, jež byla přímo ztělesněním císařské i královské hodnosti.

Mnoho, opravdu velmi mnoho napsali již dějepisci, ale i literáti, když odpovídali na zdánlivě prostou otázku, proč právě tento panovník vynikl nad jinými současníky, proč právě doba vlády Karla IV. (1346–1378) byla spojena s všestrannou prosperitou českého státu, s jeho klidným vnitřním vývojem a kulturním i duchovním rozvojem. Stranou zájmu nezůstala ani období panování Karlových synů, poznamenaná dramatickými událostmi známými jako husitství.

* * *

Tato knížka vznikala v roce 1998, kdy jsme si připomínali různé osudové letopočty našich dějin končící na osmičce. Také za života a panování Karla IV. se řada významných událostí odehrála v letech končících tímto číslem. Za všechny jmenujme založení pražské univerzity roku 1348, neboť právě ta je doslova nejživějším a dosud živoucím dokladem Karlových snah a energicky k cíli dovedených činů.

Český král a římský císař Karel IV. byl mimořádně ambiciózní, vzdělaný a uměnilovný člověk. Dokladů existuje bezpočet, ať už to jsou významná výtvarná či literární díla, která inicioval, nebo stavby, jež založil a kolem nichž chodíme dodnes. Byl to panovník s neobyčejnou politickou jasnozřivostí, který dokázal nejen soustředit

pod svou vládou ohromné území, ale také manévrovat v bouřlivých vodách evropské politiky prostřednictvím diplomatických jednání, tedy mírovou cestou, a umožnit svým zemím všestranný a ničím nerušený rozvoj.

Tohle všechno o Karlovi víme; co však je už méně známo, je to, jaký byl člověk, jaké měl vlastnosti, jak se choval v soukromí a ke členům své rodiny, jaké měl sny a zájmy a také jakými lidmi se obklopoval na svém dvoře a jak tento dvůr vypadal a čím žil. Vždyť Karel IV. nebyl jen slovutný vladař a politik, ale také naplno živoucí člověk z masa a kostí. Že ovšem i tak byl neobyčejný, dokládá „perlička“ z pera jeho dvorního kronikáře Beneše Krabice z Weitmile: „Téhož roku [1372], když byl pan císař v Porýní, vypadla mu ve spánku bez jakékoli bolesti stolička a na jejím místě vyrostl jiný zub, ačkoli tomuto císaři bylo padesát sedm let. Nová to věc a dosti neslýchaná, aby v takovém věku znovu rostly zuby, a přece píše pravdu, protože jsem to viděl.“

To je jeden z faktů o skutečném člověku, nikoli nadčasovém symbolu, který na nás pohlíží z dobových – poněkud idealizovaných – portrétů či mladších bronzových soch nebo jedné z bankovek České republiky.

Jaký byl člověk Karel IV.? Dokonale se to nikdy nedozvíme, ale částečnou odpověď nám podal sám ve vlastním životopise, třebaže si ji nepochybně místy šikovně poupravil. Co však z jeho díla vysvítá jasně, je fakt, že každá velká historická osobnost představuje současně lidskou bytost, která se vymyká schématům a klišé, pomo-

cí nichž často velikány minulosti vnímáme, posuzujeme a hodnotíme.

Pojďme si tedy vyprávět o Karlu IV. O princí odtrženém od matky a vychovávaném na jemném francouzském dvoře, o mladíkovi prožívajícím dobrodružství válečná i milostná v horké Itálii, o ambiciózním začínajícím politikovi brzděném vlastním podezřívavým otcem, o obratném diplomatovi a moudrém státníkovi, o hluboce zbožném zakladateli klášterů a kostelů a štědrém mecenášovi, o vášnivém sběrateli ostatků svatých, o milovníku umění a vzdělanosti, ale také rytířských turnajů. Ale i o otci, který až nekriticky zbožňoval a upřednostňoval svého prvorozeného syna.

Zkusme se oprostít od všech hotových pravd, které nám kdy byly o Karlu IV. Lucemburském předkládány, a zamysleme se znovu a sami.

Ten muž za to rozhodně stojí...

OBSAH

Úvodem	7
Kravec Karel	
– dobrodružství mladého Lucemburka	15
Otec a syn	37
Karel IV. a císařská koruna	61
Karel IV. – státník a zakladatel	81
Ženy v životě Karla IV.	101
Blanka z Valois	108
Anna Falcká	112
Anna Svídnická	115
Eliška Pomořanská	117
Na císařském dvoře	123
Karel IV.: vášnivý sběratel a štědrý dárc	147
Císař spisovatel	169
Obtížné dědictví aneb otec a tři synové	189
Osobnost Karla IV. v proměnách staletí	211
<i>Prameny</i>	227
<i>Literatura</i>	228

Jaroslav Čechura

**KAREL IV.
NA DVOJÍM TRŮNĚ**

Vydalo nakladatelství Rybka Publishers,
V Jirchářích 6, 110 00,
v mrazivých lednových dnech roku 2016.

www.rybkapub.cz